ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4958 ՄԱՅԻՍ 29/11 ՅՈՒՆԻՍ 1902 ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ՐԵՊԻԼ ԷՎՎԷԼ 1320 ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4958

درعلیه‌ده غلطه‌ده «آره‌ویلك» غزته‌سی اداره‌خانه‌سه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԵՐԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի Խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱԶ ՈՒ ՁԱԽ

«ԷՄԷՔԱՐ.....»

Բողոքագիր մը որ այս օրերս Պարիսաբքարան հասաւ, խնդրոյ առարկայ կը դարձնէ Տիվրիկի Մ. Ներսէսեան վարժարանը, եւ չա՛տ ալ աչքառու կերպով մը։ Երեւակայեցէ՛ք, այդ վարժարանը տարիներէ ի վեր կը գտնուի եղերնախնական, չքեամ պատուելիական ոգւով մնած ուսուցչի նմանութեան մը հակողութեան տակ, տալով արդիւնք մը՝ որուն ի՛նչ ըլլալը կրնաք դիւրաւ հասկնալ, բծղոքագրին սա քանի մը մասերը կարդալով.—

«Հայրապետ էֆ. Սուքիասեանի (այս է այդ նշանաւոր տեսուչին անունը) ուսուցչական կարողութեան վրայ խօսելով պիտի կրնանք ի հարկին ապացոյցներով հաստատել թէ միշտ իր չգիտցած առարկաները դասախօսած է ամենամեծ յաւակնոտութեամբ, եւ յոռի մեթոտներով։

«Իր դասաբանին մէջ եւ իր ներկայութեան աշակերտները բարոյական հակառակ արարքներու մէջ կը գտնուին, անպատկառ կերպով կը հայհոյեն, գիտնալով թէ պղտիկ յանդիմանութիւն մը պիտի լսեն եւ կամ թեթեւ կերպով ակնկնին պիտի քաշէ տնօրէնը։ Շատ անգամ ալ անպատիժ կը մնան։

«Իր դասախօսած տղոց միշտ քարոզած է թէ նպատակը կ'արդարացնէ միջոցը, հետեւաբար գրքերու գողութիւնը մեղք չէ, որովհետեւ ատոնք իրենց զարգացման միջոց պիտի ըլլան։ Բնական կերպով տղաքը ադէկ յոռի արարքներու կ'առաջնորդուին։»—

* * *

Բողոքագրին ամբաստանութիւնները ո՛չ սատնցմով կը սկսին, ո՛չ ալ սատնցմով կը վերջանան։ Աւելորդ կը նկատեմ անոնց ամբողջական յիշատակումը, անցնելու համար աւելի կարեւոր կէտի մը, որ պատճառն իսկ է այս յօդուածիս գրութիւնին։

Սակէ ո՛չ չատ առաջ, նոյն իսկ տեղւոյն վրայ յայտնուած դժգոհութեանց հետեւանքով, — դժգոհութիւններ՝ որոնց վարժարանին տղաքն ալ արձագանգ կ'ըլլան,— Ներսէսեանի հոգաբարձութիւնը քննութեան կ'ենթարկէ խնդիրը, եւ ի չարս այլոց մանաւանդ կը հաստատէ յիշեալին բացարձակ անկարողութիւնը, ինչպէս նաեւ անյարմարութիւնը ո՛ւ է տեսչական պաշտօնէ։

Թերեւս սպասէք որ այդ քննութիւնը հրաժարեցուցման մը յանգի, ինչպէս որ պէ՛տք է ընէր վարժարանի մը վերին հսկողութեան գործը ստանձնած մարմին մը։ Եւ սակայն ատանկ չըլլար։ Հոգաբարձութիւնը կրկին իր տեսուչ կը պահէ յիշեալը, ու միայն, կարծելով չարիքին առաջքը առած ըլլալ, ուսանդած դասերը կը յանձնէ անոր ստորադաս ուսուցիչներուն։

Եւ ասիկա սա առարկութեամբ թէ մարդը որչափ ալ անկարող, «էմէքարա» մըն է կրկին, ու խիղճի դէմ պիտի ըլլայ զայն դպրոցէն վտարելը։

* * *

Տարօրինակ խիղճ, չիտակը, այդ հոգաբարձութեան խիղճը։

Իր կոչումին եւ պաշտօնին ամէն կերպով անարժան մարդ մը, իր ստանձնած պարտաւորութիւնները կատարելու բացարձակապէս անկարող մարդ մը պաշտօնեայ ընելը դժուար կուգայ այդ խիղճին, եւ անդին, միշտ այդ միեւնոյն խիղճին չատ հեշտ բան մը կ'երեւայ բաղմաթիւ մատաղ մանուկներու դաստիարակութեան վստանդումը, բաղմաթիւ մատաղ մանուկներու կրթութեան դայթումը։ Եւ ըսել թէ այդ անանուն խիղճը խիղճն իսկ է մարմնի մը՝ որ ամէն քանէ առաջ տղոց կրթութեան, դաստիարակութեան գործը պէտք է աչքի առջեւ ունենար, որ ամէն բանէ աւելի այդ գործին լրման պէտք է աշխատէր։

Միւս կողմէ, «էմէքարար» բառը զոր գործածած է այդ մարդուն համար, սա ցաւալի իրողութիւնը կը զգացնէ թէ տարիներ ու տարիներ յիշեալը այդպէս գլուխը գտնուեր է համարձակ գրեթէ միակ կրթական հաստատութեան, տարիներ ու տարիներ իր անօգուտ, եւ անօգուտ ըլլալուն համար իսկ ՀԱՍԱԿԱՐ գործունէութեամբը բոյն դրեր է այդ յարկին տակ, չրջանէ չրջան դպրոց եկող տղոց ժամանակը վատնել տալով զուր տեղը։ Տղաքը որ եկեր են ուսմունք առնելու, յոռի արարքներու ճանաչողութիւն մը վաստկեր են վարժարանին մէջ, բան մը զոր յըստակօրէն ցոյց կուտան վերոյիշեալ բողոքագրին հեղինակաց տղերը.— «Վարժապետէ մը պահանջուած զօրաւոր նկարագիրը կը պակսի իր (տեսուչին) վրայ. կը պատուիրէ տղոց ընել այն տեսակ բաներ զորս ինք չէ ըրած երբեք. օրինակ՝ եկեղեցասիրութիւն, քաղաքավարութիւն, հնազանդութիւն, աշխատութիւն, եւայլն վրայ խօսած ժամանակ, տղաքը իրենց ընկերներուն կը յիշեցնեն իրենց դասախօսին հակառակ թեւութիւնները։» Այս պայմաններուն մէջ տրուած կրթութիւն մը ի՞նչ ազդեցութիւն կրնայ ընել տղոց վրայ. պարզ չերեւա՞ր որ տղաքը աւելի կը կորնչցնեն այդ կրթութեամբ, քան թէ կը շահին։ Եւ ալ դուք մտածեցէք թէ ի՞նչ ոճրագործ անփութութիւն մըն է թողուլ որ անդին թուով տղաք այդ բարոյական փճացման ենթարկուին հաստատութեան մը մէջ, ուր բարոյական բարձրացում մը ստանալու համար զրկուած են։

* * *

Պէտք է ընդունիլ որ պարագան միակը չէ՛ տեսակին մէջ, եւ թէ քիչ մը ամէն գործ ընդհանրապէս այս կերպով է որ կը կատարենք։ Այսօր, եթէ երբեք խղճամիտ քննութեան մը ենթարկուելու ըլլան մեր վարժարանները, պիտի տեսնուի որ Տիվրիկի այդ «էմէքարար!!» տեսուչին պէս քանիսնե՞ր որչացած կը մընան այս ու այն կրթական յարկին տակ. քանիսնե՞ր որոնք առանց արժանիք մը ունենալու, առանց կարողութիւն մը ունենալու, ո՛ եւ է կերպով մը ուսուցիչ կամ տեսուչ նշանակուած են, ու կը մնան այդ հանգամանքով։ Կան որ «խաթեր համար»ի տեսակէտին կը պարտին իրենց մանկարոյժ ու ՀԱՍԱԿԱՐ գոյութիւնը, եւ կան ալ որ սխալ արդահատանքի մը առարկայ դարձած ըլլալնուն։ Երկու տեսակէտներ՝ մէկը միւսէն դատապարտելի։ Որչա՛փ խաթերի մուտքը վարժարանի մը կազմակերպութեան գործին մէջ այսպէսով պիտի նկատէինք, այնքան մը եւ աւելի դատապարտելի պէտք է համարենք սխալ արդահատանքն ալ, որովհետեւ ՀԱՍԱԿԱՐ որ այս վերջին տեսակէտէն առաջ կու գայ, շատ աւելի մեծ է, շատ աւելի ծանր, չէ՞ մի որ այդ տեսակ պաշտօնեաներու մէջ միակ ողորմելիի մը պանդխտումը, բաղմաթիւ ողորմելիներու գոյութեան պատճառը պիտի դառնայ ուշ կամ կանուխ։

Զեմ գիտեր թէ ո՞վ վերջապէս պիտի մտածէ մեր վարժարանները մաքրել այդ մակաբոյծներէն, մեր վարժարաններէն արտաքսել այդ ՀԱՍԱԿԱՐ տարրերը, բայց կրնամ վստահեցնել թէ այդ տեսակ գործի մը կատարումը հաղար կրթական ծրագրէ, հաղար դաստիարակութեան մեթոտէ աւելի օգտակար պիտի ըլլայ մեր դպրոցներուն։

Վարժարանի մը սիւները իր ուսուցիչներն են, որչափ ատեն որ այդ սիւները ամուր չըլլան, անոնց վրայ բարձրացուած չէնքը միշտ խախուտ պիտի մընայ, հոգ չէ թէ ա՛ինչէն ազնիւ նիւթերով կառուցուի։

Առաջ սիւները։ Անկէ անդին՝ ծրագիր, մէթոտ, եւ այլն ամենայն դժուարութիւն չեն ներկայացներ, որովհետեւ եթէ վարժարան մը ամուր սիւներու վրայ դրուելու ըլլայ, միշտ զերծ կը մնայ կործանման երկիւղէն։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Ց. Դ.— Նախորդ «Աշ ու Ձախ»ի մէջ, եպիսկոպոս չուսնցող գաւառային առաջնորդական Վիճակներու ցուցակը, անուշադրութեան մը պատճառաւ պակասաւոր մնացած էր։ Այդ ցանկին վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ Արաբկիրի եւ Տիարպէքիրի Վիճակները, բան մը զոր ընթերցողներս անուշադրած են իրենք իրենց։ Ա. Ա.

ԹԱՂԱԿԱՆԻ ԽՆԴԻՐ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, 27 Մայիս

Որքան որ սովորութեանս եւ ճաշակիս հակառակ ըլլայ զրաղիլ թաղականի խնդիրներով, եւ չատ անոնց այն կարեւորութիւնը որ տիրացուներու diletentismeը կը կազմէ, պէտք կը զգամ սակայն այսօր, ներկայ թղթակցութիւնս նուիրել այդ ճակատագրային, անխուսափելի, banal հարցին, որ այս պահուս այնքան ջերմօրէն կը յուզէ Աղեքսանդրիացւոց միտքերը եւ որ վերջնական լուծումը պիտի գտնէ Պարիսաբքարանի ժողովի սեղանին վրայ, ուր այս ժամուս, արդէն այդ խնդրոյն dossierն զետեղուած ըլլալու է ի քննութիւն։

Պատկերացնել այդ խնդիրը իր ճշմարիտ գոյներով, ըսել ինչ որ թերեւս ուրիշները վարանին յայտարարելու, տալ անոր՝ այն կարեւորութիւնը որմէ անդին չանցնիր, խոշոր եւ դրաբար բառերով չմանդարել ընթերցողին ուշադրութիւնը, իրողութիւնը իր ճշմարիտ չափերովը նկարագրել, անկեղծ եւ ուղիղ ըլլալ, մոռնալ անձնական բարեկամութիւնները, ըսել ճշմարտութիւնը, դէթ այդ քաջութիւնը ունեցած ըլլալու համար, անայլայլագիրը որու վրայէն պիտի ընթանամ, կատարած ըլլալու համար իր դերին գիտակցութիւնը ունեցող թղթակցի մը պարտականութիւնը եւ յեսոյ, ըստ պրեւլոյն, օգտակար ըլլալու համար այդ հարցին վերջնականապէս կարգադրութեան գործին մէջ, ուր, տարակոյս չկայ, Ս. Պարիարք Հայրը, իր ծանօթ չրջահայեցութեամբ, պիտի փայլեցնէ խղճամիտ հովիւի եւ խնամատու վարչապետի իր ամբողջ կարողութիւնը։

Զանենալով այս ամէնուն մէջ անձնական հաչիւ մը, որ եւ է ակընկալութիւն եւ կամ arrière-pensée մը, հաստատէք, թէ բառ մը չպիտի դանէք ներկայ դրութեանս մէջ որ համապատասխան չըլլայ նշանաբանիս որ է, «Ըսէ՛ ճշմարտութիւնը, նոյն իսկ եթէ լաւագոյն բարեկամդ պիտի վիրաւորուի ատկէ»։

* * *

Ի՞նչ է Աղեքսանդրիոյ թաղականի խնդիրը։

Այն է ինչ որ է Զմիւռնիայի, Պրուսայի, Պօսթօնի եւ Մարբիդիւղի մէջ, ես ի՞նչ գիտնամ, վերջապէս այն ամէն տեղ՝ ուր ափ մը Հայ կայ եկեղեցիի մը եւ դպրոցի մը շուրջը խմբուած։

Նեղոսը իր պարբերական յորդութիւնները պիտի ունենայ, Վէսուվը իր լաւայախառն քմահաճոյքները, Անգլիացիք իրենց home ruleը, Եգիպտացիները իրենց հաչիշը, Սպանիացիք իրենց անուրման torreadorները, Ֆրանսացիք իրենց զբաղարթուն նկարագիրը, Պարիսաբքարանը իր յաւխանական դրամն նեղութիւնը եւ Հայերը պէտք է ունենան իրենց թաղականի խնդիրը։

Թաղականի խնդիրն է իրենց թատրոնը, միակ sporteը, ուրախութիւնը, խօսակցութեան առարկան, ուր comiqueը եւ տխուրը իրարու կը յաջորդեն, Հայոյն զբաղումն է սա, կեանքը, հոգին եւ քիչիկ մըն ալ.... էյլէնճէնճ։

Բայց ամէն տեղ, ամէն ժամանակ պզտիկին առ մեծն ունեցած նախանձն է ադ, arrivéներու եւ non-arrivéներու պայքարը, եւ անպատճառ բանի մը դէմ դանդատելու մարմաջը։

Լաւագոյն Թաղական Խորհուրդները գիղեցիկ այրի կիներու պէս, միշտ բամբասանքի ենթակայ եղած են մեր մէջ, ինչ որ դժբաղդութիւն մըն է եւ մեր ազգութիւնն ամէնէն բարձր կերպով պատացող յայտարար նշանը։

Որքան որ լուսաւորեալ, հիւրասէր միջավայրի մը մէջ կը գտնուի Աղեքսանդրիոյ հայ դաղութը, դարձեալ իր թաղականի խնդիրը չի տարբերիր ընտա՛ն ակդումանէ եւ ոչ ալ չարժանիթով։

Զանակերպելու, չյարդելու եւ չսիրելու ունակութիւն մը ամէն անոնց դէմ որոնք դիրք մը, արժանիք մը եւ կամ առաջնդդ մը ի յայտ կը բերեն իրենց անձին վրայ։

Ասոր ա՛ինէն դրական ապացոյցն է այն ոլորուելի ցոյցը զոր անցեալ կիրակի (18 մայիս) քանի մը դլխարկաւոր տիրացուներ կազմակերպեցին Պօղոս փաշա Նուպարի անձին դէմ։

Անկարելի, անբնականելի եւ անորակելի թուի թերեւս ասիկա ձեզի, սակայն իրողութիւնն է այս դժբաղդաբար։

Պատճա՞ռ...։

Քանի մը բառով պիտի փորձեմ բացատրել, յիշելով թէ լաւագոյն դրութիւնը այն է ուր կէտերը i երու վրայ դնել մոռցուած չէ։

Սակէ քանի մը ամիսներ առաջ —թերեւս Աղեքսէլի ընթերցողները տակաւին կը յիշեն— Ն. Վսեմութեան վերադարձին հարկ եղաւ ընտրութիւններ կատարել, նոր թաղականներ պաշտօնի կոչելու համար առժամեայ Խորհուրդին տեղ, որու դէմ այնքան պայքարներ մղուեցան։

Պօղոս փաշա ամենէն correct համակերպութիւնը ցոյց տուաւ գոհացնելու համար, նոր Խորհուրդի մը ընտրութեան մասին ժողովուրդին ցոյց տուած փափաքը, որ օրինաւոր եւ պատշաճ ըլլալէ հեռի չէր։

Ընտրութեանց, այսինքն՝ քուէհամարի օրը՝ պարզապէս հանդէս մըն էր տեսնել Ն. Վսեմութեան հանդիսատարութիւնը, անձնուէր ջանքերը, աշխատութիւնը, յողնութիւնը եւ օգտակար ըլլալու փափաքը։ Օրն ի բուն եկեղեցին անցաւ, անձամբ հակիւռ համար ընտրողական դործողութեանց։

Եւ պատահեցաւ որ երեք չաբաթ վերջը քանի երեսուն անձեր, —յաւխտնական դժգոհները, կարդ մը ratéներ,— «Անկցի՛ խնամակալութիւն», եռահա, եւն. կանչուրտեցին Պօղոս փաշայի երեսն ի վեր, անարեսութեամբ մը որուն սահմանը չկայ եւ լկտիութեամբ մը որ ո եւ իցէ տեղ չի կրնար արդարանալ։ Ինչո՞ւ այդ volt-faceը, ի՞նչ էր պատճառն այդ երեք չաբաթներուն մէջ։ Պարզ միջադէպ մը, ուրիշ ոչինչ։

Ընտրութեանց յաջորդ օրն իսկ փաշան կը հրաժարէր, կը լքանէր Թաղական Խորհուրդին տանտպետութիւնը, ուր զինքը կոչած էր սակայն հինդ հարիւր այսքան քուէն, ամբողջ ընտրողները վերջապէս։

Պօղոս փաշա կը հրաժարէր, որովհետեւ ընտրուած եօթը անձնաւորութեանց մէջ կը գտնուէր մէկը՝ որուն հետ փաշան չէր ուզեր միեւնոյն սեղանին չուրջը բազմիլ։ Ն. Վսեմութիւնը ատկէ աւելի ապնիւ կերպով չէր կրնար վարուիլ։

Որ եւ իցէ մէկը տարբեր բան մը չէր կրնար ընել, վասն զի, փաշային մատանիչ ըրած մարդը, որ նոյն իսկ փաշային homme de confianceը եղած է երբեւէն, իր եօթը կամ տասը տարուան փոխանակապետի պաշտօնին մէջ չէ ունեցած կ'երեւի այն կարողութիւնը որ ամէն թաղային գործերու գլուխը գտնուողներէ կը պահանջուի։

Աւելին կայ. ամէն կողմէ հասած դանդատներու եւ բողոքներու վրայ, փաշան ստիպուած էր պաշտօնանկ ընել զայն եւ դատի կանչել։

Ուստի առանց վարանելու, ինքն ուզած է հրաժարիլ պարզապէս, առանց խանդարել ուզելու ժողովրդեան քուէով ընտրուած Թաղական Խորհուրդ մը։

Ասոր հետեւանքը՞։

Անշուշտ կը դուշակէք, իրեն հետ անմիջապէս չորս Թաղականներ ալ հրաժարեցան, մինչդեռ անդին երկու հոգի, որոնցմէ մէկը վերոդրեալ վտարանդին, — կը պնդէին թէ իրենք հոն էին եւ կը մընային— j'y suis, j'y reste, կը բացագանչէր մեր մարդուկը։

Ժողովուրդը սակայն, անտարբեր չէր կրնար մնալ, հետեւաբար հանրագրով մը կը դիմէր Ս. Առաջնորդին, որ à tout prix համոզէ Պօղոս փաշան, վերստին ստանձնելու Թաղականութեան պաշտօնը։

Այվազեան եպիսկոպոս, փոխանակ ինք անձամբ եւ կորուկ միջոցներով խնդիրը կարգադրելու, հրաւիրեց ուղած է Ս. Պարիարքէն, հանկնալու համար թէ ի՞նչ միջոցներով կրնար վերջ մը դնել այս առկախ խնդրոյն։

Նորին Սրբազնութիւնը անմիջապէս կը հեռագրէ թէ քանի որ անդամներու մեծագոյն մասը հրաժարած են, Խորհուրդը ինքնին լուծուած կ'ըլլայ եւ հարկ կ'ըլլար առժամանակեայ Խորհուրդ մը կազմել Պօղոս փաշային վստահութիւնը վայելող անձերէ։

Այդպէս ալ եղաւ։ Թաղաքիս ամէնէն պատուաւոր դասէն վեց հոգիներ, Պօղոս փաշայի առնանպետութեամբ պաշտօնի կոչուեցան եւ կազմեցին «Խնամակալութիւն» անունով ժողով մը որ կը ծախսարուի ամէնուն կողմէն, ճիշդ առնոր համար որ, ոչ միայն իրենց պաշտօնին յարմարագոյն անձնաւորութիւններն են առոնք, այլ միւս կողմէ, այդ եօթը հոգիները եղած են որ ամենեն cus fruներեր սատցած են վերջին ընտրութեանց միջոցին։

(Մնացեալը յաջորդով) ԻՐԱՋԵԿ

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵԾ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

ԲԱՐԻԶ, 3 Ցունիս

Կ'անցնինք մեր երկրորդ հարցումին. տեսնուած են երբեք միլիոնները տիկին Իւմպէրի դրամարկղին մէջ։ Այնպէս կը թուի թէ սոյն հարցումին պատասխանը չատ պարզ է, ու նոյն իսկ անտեղի է բոլորովին վնասել միլիոնները դրամարկղին մէջ, քանի որ մեր նախորդ յօդուածով ալ ըսինք թէ երբեք գոյութիւն ունեցած չէ Բրավիզիրա մը, հետեւաբար գոյութիւն ունեցած չեն նաեւ կասկ մը ու բնականաբար միլիոնները։ Ամենատարբերակ տրամաբանութիւն մը իսկ նոյն եզրակացութեան կը յանդի դիւրաւ։ Բայց քանի՞ կ'արժէ տրամաբանութիւնը իրականութեան առջեւ, չէ՞ մի որ, դիտենք այսօր թէ կան անձնաւորութիւններ, ու զարմանական, որ քանի քանի անգամ ի լուր աշխարհի յայտարարած են թէ իրենք իրենց մարմնոյ աչքով տեսած են միլիոնները, համրած ու հաշուած են. իրենց դիմող քանի՛ դրամատէրեր վստահացուցած ու ճամրած են, տիկին Իւմպէրի ոստայնին մէջ ձգելով զանոնք։ Աւելին կայ. իրենց ատորագրութեամբ վկայագիրներ, պաշտօնաթուղթեր չենած են, որոնցմով տիկին Իւմպէր միլիոններու որսորդութեան կ'ելլէր երբեմն երբեմն։

Եւ ո՞վ են այդ անձնաւորութիւնները. Պ. Տիւմօռ ու Պ. Լանկլուա «ներկա՛յ» կը գոչեն անմիջապէս։ Բայց ի՞նչ փոյթ պիտի ըսէք, երկուքն ալ մէյ մէկ ստախօսներ են, խաբեբաներ՝ որոնք առանց անդամ մը իսկ մտուիէն ներս նայելու, Նորին Խարդախ Աղնուութեան մէջ մէկ արքանեակները եղած են ու չատ մը միամիտ (?) միլիոնատէրերու դրամը չորթելու եղած են։ Զէ՛, սպասեցէք, որքան ալ որ Պ. Տիւմօռ ու Պ. Լանկլուա իրը խարդախ ամբաստանուած ու բանտարկուած են այսօր, տակաւին արդարութիւնը եւ ոչ մէկ զօրաւոր փաստ չունի ի ձեռին, դանոնք դատապարտելու, հետեւաբար մենք ալ չչապանք զանոնք իրը խարդախ հրապարակել, այլ ցնոր տնօրէնութեան ընդունինք թէ երկուքն ալ մէյ մէկ զոնը եղած են տիկին Իւմպէրի ու տեսանենք թէ վերջինս ի՞նչպէս կարողացեր է անոնց կլլեցնել հարիւր միլիոններու դոյութիւնը։

—Ի՞նչ ապահովութիւն կուտայիք, երբ պարտատէր մը կը հարէիք տիկին Իւմպէրին, կը հարցնէ հարցքնիչ դատաւորը։

—Իմ խօսքս ու Պ. Բրավիզիրոյի երկու փաստաբաններու ձեռքով չմուտած վկայագիրը, որով կը հաստատէին ժառանգութեան եռամսեայ եկամուտը, կը պատասխանէ Պ. Տիւմօռ։ Արդարեւ 1894 տարի 11ին իմ եւ Բրավիզիրոյներու երկու փաստաբաններու ներկայութեամբ տիկին Իւմպէր հանեց դրամարկղէն 677000 ֆր.ի արժողութեամբ ֆրանսական արժէթուղթեր, որոնք կը ներկայացնէին եռամսեայ եկամուտը։ Շատ լաւ գիտէք դուք ալ, պարոն դատաւոր, թէ 1884ի պայմանագրութեան համեմատ, տիկին Իւմպէր պարտաւորուած էր ժառանգութեան հասոյթը ֆրանսական արժէթուղթերու վերածել։ Արդ՝ եթէ 677,000 ֆր. ներկայացնէ մէկ եռամսեայի չափ, տարին չորս եռամսեայ ունենալուն՝ տարեկան հասոյթը կ'ըլլայ չորս անգամ 667,000 ֆր., որ կ'ընէ մօտաւորապէս երեք միլիոն ֆր., ինչ որ կը համապատասխանէ մօտաւորապէս հարիւր միլիոն ֆր. դրամագլուխի։

Պարզ չէ՞ հաչիւը. տիկին Իւմպէր ցոյց տուած էր իրենց եռամսեայ հասոյթը ու պարոնները առանց դժուարութեան թուականական ամենապարզ դործողութեամբ մը դտած էին անայլայլ Ֆ.ն, որ անձեռնմխելի ու խորհրդաւոր կերպով կնքուած պահարանին ներսը կը քնանար։ Ասոր վրայ Պ. Օղու ու Պ. Բարմանթիէ վկայագիր մը կը ստորագրեն անմիջապէս ու Պ. Տիւմոռ ամէն տեղ կը պոռայ բարձրաձայն թէ ինքը տեսած է միլիոնները... ու միլիոններ կը թափին տիկին Իւմպէրի գոգը։ Պ. Տիւմոռ վստահ իր հաչուի ճշտութեանը վրայ, ամէնէն գործունեայ գործակատարը եղաւ։ «Ի՞նչ կը վախնաք, կ'ըսէ օրին մէկը դրամատէրի մը, որ կը դժուարանար իր միլիոնները տիկին Իւմպէրի ապարանքը փոխադրել. ես ինքս բաւական մեծկակ դումար մը փոխ առած եմ անոր, բայց միլիոնները տեսնելէս ու հաչուելէս ետքը։ Այդ մասին այն աստիճանի վստահութիւն ունիմ որ պատրաստ եմ նոյն իսկ ես անձամբ երաշխաւոր ըլլալ։» Ուրիշ օր մը Պ. Տիւմոռ կը տանէիք ձեր անձին. վերջապէս նուազ վայրենի կը դառնայիք, ինչ որ կը հրճուեցնէր զիս։ Զաւակս, միթէ վի՞շտ մը ունիք։

—Ասպահով եղէք, ո եւ է վիշտ չունիմ. բայց այլ եւ այլ պատճառներու համար, զորս աւելորդ է ձեզի յայտնել, տարսուած եմ բացակայիլ։ Մարդանքի, մենութեան եւ բաց օդի պէտք ունիմ։

Պառաւ Պրբիթոնը նայուածքը սեւեռեց Թիպիւրսի վրայ։ Կասկած մը արթնցաւ մարդին մէջ։

—Լա՛ւ, ըսաւ իւրաքանչիւր բառը շեշտելով, կը կռահեմ, կը հասկնամ։

—Իրա՞ւ, ըսաւ Թիպիւրս զարմացած։ Տեսնե՞նք ինչ է կռահածնիդ, հասկցածնիդ։

—Հո՞րկ կայ ձեզի ըսելու. միթէ չպիտի բարկանա՞ք։

—Զեմ գիտեր, միայն թէ դուք ըսէք։

—Շա՛տ լաւ, տղաս, դուք կը սիրէ՞ք Թիպիւրս թեթեւ սարսուռ մը զդաց։

—Կը սիրէի՞ք, ըսաւ լուրջ շեշտով մը։

—Ո՛չ, չեմ սիրէր, պնդեց մայր Բէրկիզէք։ Նոյն իսկ կ'ուզէք մոռնալ ձեր սիրած կինը, եւ դիտեմ թէ ինչո՛ւ համար։

Թիպիւրս պռատեց իր յօնքերը։ Պառաւը առանց նշմարելու, շարունակեց իր խօսքը.

—Թերեւս կը կարծէք թէ ան չի սիրեր ձեզ, չատ կը սխալիք, դուսկս։

—Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, հարցուց Թիպիւրս, անհամբեր շեշտով մը։

—Ա՜հ, կը վշտանաք, բարեկա՛մ, ուրեմն բան մը չեմ ըսեր։

—Միթքերնիդ բացատրեցէք, որո՞ւն համար կ'ըսէք։

—Մարիանիքի համար։

Թիպիւրս ժպտեցաւ։ Պահ մը կարծած էր թէ մայր Բէրկիզէք կ'ուզէր մարքիզուհին ակնարկել։ Թիպիւրս չպատասխանեց եւ պառաւը շարունակեց.

—Եթէ կը սիրէք Մարիանիքը, պէտք չէ որ հեռու փախիք անկէ։ Իրաւ է որ ատեն մը ամուսնութեան խօսք կար անոր եւ ձեզի ծանօթ երիտասարդի մը միջեւ։

—Մալոյի՞ հետ։

—Այո՛, խե՛ղճ տղայ, այդ դաղափարին վարժուած էր։ Պատճառը սա էր որ չատ կը սիրէր Մարիանիքը։ Շրջակայքի տարտնիքներուն եւ խրախճանութեանց մէջ՝ անիկա կը պարէր չատ մը աղջիկներու հետ, բայց Մարիանիքի նկատմամբ զդացած համակրութիւնը չէր մարեր բնաւ։

—Մարիանիք կը սիրէ՞ր դայն։

—Անոր պէս բան մը։ Երբ Մալոն տեսնէր, դոհ կ'ըլլար, բայց երբ անկէ հեռու դտնուէր, ա՛լ եւս չէր խոհեր անոր վրայ։ Հիմա ալ այնքան հանդարտ չէ։ Բարի աղջիկը երբ իր մեծ հօր տունը կու դայ շաբաթը անդամ մը, ձեր վրայ միայն կը խօսի։ Ես մարդուն վիճակը չուտ կը հասկնամ. կ'երեւայ թէ անոր սիրտը բան մը կը զդայ։

—Ասիկա կ'ապացուցանէ որ ճաչակի աէր աղջիկ մը չէ, պատասխանեց Թիպիւրս, որ հանոյք կը զդար ինքզինքը ծաղրելով։

—Ինչո՞ւ համար, որովհետեւ երկրին ամէնէն ազատ երիտասարդն էք։ Պահ, Մարիանիք գիտէ թէ աշխարհի լաւագոյն մարդն էք. յանախ անոր կը զրուցեմ ատիկա։ Կ'ըսէ թէ սրամտութիւն ունիք, յատկութիւն մը որ գեղեցկութիւնէ աւելի հաճոյ կը թուի գեղանի աղջիկներուն։

—Իմ յատկութիւններս չեմ ծանիր Մարիանիքէն։

—Իրա՞ւ։

(Շարունակելի)

կանչուի ուրիշ պարտաւորութիւն, որոնք տեղեկութիւն կ'ուզին տիկին Իսմէթի ժառանգութեան մասին։ «Պատոյ խօսք կու տամ որ միլիոնները գոյութիւն ունին, ես անձամբ հաշուեցի մօտ վաթսուն միլիոնի արժողութեամբ արժէթուղթեր, եւ պարզապէս՝ ձանձրանալու պատճառաւ չշարունակեցի համրել մինչեւ հարիւր միլիոն, կը յայտնէ Պ. Տիւմոռ։»

Դալով Պ. Լանկլուային, այնպէս կը թուի թէ ասիկա ալ Պ. Տիւմոռի շնորհիւ կ'արժանանայ տեսնել միլիոնները։ Աղդարեւ օրին մէկը Պ. Տիւմոռ իմանալով որ Լանկլուա ապահով տեղ մը կը փնտռէ իր մէկ քանի հարիւր հազար ֆրանքը տեղաւորելու համար, կ'երթայ կը գտնէ զանի ու կ'առաջնորդէ տիկին Իսմէթի ապարանքը։ Նոյն տեսարանը, նոյն թուաբանական հաշիւը, ու Պ. Լանկլուա չէ թէ միայն հեղհեղէ իր անձնական մէկ միլիոնի չափ կլորիկ ֆրանքները կը յանձնէ վճռակի դրամարկղին, այլ այսուհետեւ ինքն ալ ամենէն գործունեայ գործակալը կ'ըլլայ ու ամէն տեղ իր վկայութիւնը կը տանի, ինքն ալ բարձրաձայն կը հրապարակէ թէ միլիոնները դրամարկղին մէջն են զոյս ինքը անձամբ տեսած է ու հաշուած։ Ինչ միամտութիւն... կամ աւելի ճիշտ ինչ սատանայութիւն։ Մէջ ու սկսիր կեղծ Բրազիլիոններ ստեղծելէ յետոյ, պէտք էր ստեղծել նաեւ կեղծ միլիոններ. ու տիկին Իսմէթը կարճ միջոցը կը դանէ. 677,000 ֆրանքի վրայ կլորիկ հաշիւ մը դարձնելով կը համոզէ ամէն ոք ու մարդի չափ կասկած մը իսկ չի ձգեր միլիոններու գոյութիւնն մասին։

Հոս կ'ուզենք յիշել իբր նմոյշ (միակը թերեւս իր տեսակին մէջ) անձնասորութիւն մը որ հակառակ տիկին Իսմէթի բոլոր խարդախութիւններուն աւելի դիպուկ գտնուած է ու չէ ուզած իր միլիոնները տիկին Իսմէթի անոյշ աչքերուն դոնել օդային երաշխաւորութիւններու եւ հաշիւներու մոխի ընելով։ Բանը անմիջապէս թէ Անգլիացի մըն է եղեր այդ մարդը, ինչ որ կը բացատրէ ամէն ինչ։

Անկէ իբր եօթը տարի առաջ տիկին Իսմէթի աշխարհաշրջիկ գործակալները կը դիմեն Լոնտոնի մեծ սեղանաւորի մը, քանի մը միլիոն չորթելու համար։ Ասի կ'ընդունի, պայմանաւ որ իր որոշած փաստաբաններէն մէկը Պ. Լաքս երթայ ու ստուգէ տիկին Իսմէթի միլիոններու գոյութիւնը։ Օրը կ'որոշեն ու պարոն Լաքս իր հետ ունենալով Պ. Լանկլուա ու Պ. Տիւմոռ կը մտնի միլիոններու սրբարանը։ Ու անմիջապէս կը ցուցնեն խորշրդաւոր պահարանը, անագին կնիքներու տակ ընկճուած. կը ցուցնեն նաեւ Պ. Օզուի ու Բարանթիէի ստորագրած վկայագրերը։ Պ. Լաքս դլուխը կը թօթուէ ու պահարանները ցցուցնելով՝ «Ասոնց մէջը, եղածը կ'ուզեմ տեսնել ես» կ'ըսէ։ Տիկին Իսմէթը ի զոր կը բացատրէ թէ Բրազիլոններ կան. արդէսմ, պայմանագրութիւն, կոյտ մը թուղթեր որոնք կը հաստատեն իր ըսածները. «Շատ կարելի է, բայց ես կ'ուզեմ տեսնել թէ ինչ կայ ասոնց մէջը.» կը կրկնէ Պ. Լաքս։ Եւ տեսնելով որ գործը կ'երկարի, սիրտը կը նեղանայ ի վերջոյ ու կը յարէ. «Ես չսպասելու պէտք ունիմ, կուզէ՞ք բանալ պահարանը, այո՞ թէ ոչ։»

—Չեմ կրնար, կը պատասխանէ տիկին Իսմէթը։

—Ես ալ չեմ կրնար, կը պատասխանէ Անգլիացին ու Լոնտոն կը վերադառնայ։

Հարկ կա՞յ անդամ մըն ալ մատանիշ ընել թէ Անգլիացիք գործնական մարդիկ են։ Եթէ նոյն իսկ տիկին Իսմէթը մինչեւ այն օրը համոզուած չէր այս մասին, անտարակոյս ալ անկէ ետքը կատարկապէս համոզուած էր։

Ամփոփելով մեր վերջին երկու յօդուածները, սա եզրակացութեան կը յանգինք թէ ո՛չ Բրազիլցու մը եւ ոչ ալ միլիոնները գոյութիւն ունեցեր են երբեք։ Այսօր երբ խարդախութիւնը գրեթէ իր բոլոր մերկութեամբը մէջտեղ ելաւ, զարմուար չէ այս եզրակացութեան հանդիլ։ Բայց չէ՞ եղած ազդեցիկ մէկը որ ասկէ առաջ, երբ գրեթէ ոչինչ կը ներէր տարակուսիլ տիկին Իսմէթի անկեղծութեան վրայ, նախատեսած, գուշակած ու յայտարարած ըլլայ մեծ խարդախութիւնը։ Այո՛, եղած է մէկը, Պ. Վալտէք-Ռուսօ տակէ չորս տարի առաջ երբ տիկին Իսմէթի պարտատէրերէն մէկուն դատը կը պաշտպաներ, հեգնական ու կուռ ոճով մը բացատրելով կասկածներ յայտնելց Բրազիլիոնի ու միլիոններու գոյութեան մասին ու «Դարուս ամենամեծ խարդախութիւնը» անուանելց սոյն գործը. բայց այն ատեն ոչ թէ միայն իր հեռատեսութեամբ չկրցաւ արդիւնք որ տիկին Իսմէթ չարունակէ իր խարդախութիւնները, այլ եւ ամէն կողմէ լուսանք ու հայհոյանք թափեցաւ իր գլխուն։ Եւ որ աւելին է տիկին Իսմէթի փախչելուն յաջորդ օրը տեսէք թէ Պ. Ժիլ Լամէթիր ինչպէս կը դնահատէր Վալտէք-Ռուսոյի հեռատեսութիւնը։ Ակադեմական տրամաբանութեամբ մը՝ սա եզրակացութեան կը յանդէր. «Պարոն Վալտէք-Ռուսօ չորս տարիէ ի վեր գիտէր ամէն ինչ։ Ինչու համար երեք տարիէ ի վեր չհրամայեց... Մոնմարթր (դատական նախարար) առաջքը առնել «Դարուս ամենամեծ խարդախութեան»։ Որովհետեւ տիկին Իսմէթը զոր փախցուցնել տուին անմիջապէս, սոսկ մէջտեղս մըն էր։ Որովհետեւ բաղմաթիւ կառավարական պաշտօնեաներ մեղադրեալ են սոյն զաղտեղի մէջտեղացութեանց։ Եւ թերեւս անոր համար որ կառավարութեան հայթայթեցին քանի մը միլիոններ, որոնցմով դնեց շատ մը մարդոց քուէները ի նպաստ պաշտօնական ընտրելիներու։ Այս պարագային մէջ կրնանք ըսել թէ այն դրամը որով մեր դէմ կռուեցան՝ լոկ գողութեան ու խարդախութեան արդիւնք է։»

Կեցցէ՛ տրամաբանութիւն. բայց պէտք է աւելցնել թէ երեսփոխական ընտրութեանց օրերուն մէջ կը գտնէինք, ու այն ատեն կարելի է «Զիւնը սեւ է» ըսել ու «Ածուխը ճերմակ», առանց լսելու յորդորելու եւ նոյն իսկ հաւատացողներ ալ կը գտնէին։

Ե. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Արտաքին Լուրեր

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՖՐԻԿԷ

Անձնասուրիւնեն եօթ. — Պոեր զօրախումբերուն զինաթափութիւնը.— Անգլիական զօրագունդերը. — Պոեր պետերը. — Պոերներու վերադարձը. — Նաթալի մէջ. — Տօնի օր. — Բրիվկեր նախագահը. — Պ. Պոռտրիճ եւ Լորտ Քիչներ. — Սուրհանդակներ. — Նոր գաղթավայրերը. — Լորտ Միլներ։

Լոնտոն, 6 յունիս. — Անդլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը յունիս 6 թուականով սա հեռագիրը ստացաւ Լորտ Քիչնէրէն. — « Զանազան շրջանակներու գոմիսէրները կը տեղեկագրեն թէ 1,154 Պոէրներ, երէկ, զէնքնկեց եղեր են։ Յետոյ ճառեր խօսեր են գօմիսէրները, որոնց պատասխաններ են Պոէրները Լոռուարտ թագաւորին համար երեք անդամ «հուրրա՝» գոչելով։ Պոէրներուն հետ յարաբերութիւնները խիստ գոհացուցիչ են։ Որ եւ է դժկամակութիւն առաջ եկած չէ։»

Բրէքորիա.—Վերջին լուրերու նայելով, Պոէրներուն անձնատուութիւնը ամէն կողմ առանց դժուարութեան պիտի կատարուի։ Գործադիր Խորհուրդը, այսօր, հոս պիտի դումարուի եւ քաղաքային վարչութեան վերաբերեալ խնդիրներով պիտի զբաղի։

Հէյպրոն.—Անդլիական բոլոր զօրագունդերը հրաման ստացան մնալ իրենց հիմնական տեղերը, մինչեւ որ ուարտին անձնատուութիւնները։

Պալմորալ.—Լուքաս Մէյեէր զօրավարը, Բրոն ու Լէյնի Տիւթուա, երէկ իրիկուն, հոս հասան Բրէթորիայէն, եւ առտուն Ռէյնէսֆոր գացին, Թրանսվալի նախկին կառավարութեան կեդրոնը։

—Պոթա զօրավարը Եոհանէսպուրկէն ճամբայ ելաւ դէպ ի Վրիչէա։

Միսսիսիպի.—Սմութ զօրավարը, երէկ իրիկուն, հոս եկաւ եւ Ֆրէնչ զօրավարին հետ տեսակցելէ ետքը Բրատոռք ուղեւորեցաւ։

Բրէքորիա.—Բրիթեան Տէվէթ զօրավարը, չորեքշաբթի օրը Վրէյնէֆորթի ժամանելով, յորդորեց Պոէրները որ ընդունին նոր կացութիւնը։ Տիկին Տէվէթ ալ Վրէյնէֆորթի երթալով քանի մը օր իր էրկանը հետ պիտի մնայ։

Հարրիսմիթ.—Անձնատուր եղած Պոէրները պիտի արտօնուին իրենց ագարակները վերադառնալ իրենց ընտանիքներուն հետ՝ այն շրջանակներուն մէջ, ուր դիրին ըլլայ հոգալ անոնց պէտքերը։ Անդլիական կառավարութիւնը կարելի եղածին չափ շուտով իրենց տեղերը պիտի ղրկէ այն Պոէրները որոնք, կարգ մը դժուարութեանց պատճառով, հարկ պիտի ըլլայ ատեն մը առժամաբար վար դնել զինուորական բանակեղերուն մէջ։ Պոէրները նաեւ պիտի արտօնուին փութով իրենց քով բերել տալ կեդրոնացման բանակաղերը գտնուող իրենց կիները ու տղաքը։ Անձնատուութեան պայմանները գոհունակութեան ընդհանուր զգացում մը առաջ կը բերեն։ Ցուսալի է որ քիչ ատենէն վերահաստատուին առեւտրական յարաբերութիւնները Պոէրներուն հետ։

Տուրպան.—Կապտաթէլի Նաթալցիները արտօնուեցան իրենց ագարակները դառնալ, պայմանով որ իրենց տեղափոխութիւնը իսկոյն տան տեղւոյն զինուորական հրամանատարին։

Բէքքաուն.—Պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ յունիս 8 եւ 9 ռազմական օրեր պիտի ըլլան։

Լա Հէ.—Հաւանական կը նկատուի թէ Պ. Բրիւկէր, որուն առողջական վիճակը հիմա գոհացուցիչ է, Հոլանտա պիտի մեկնայ։ Միւս պոէր պետերը, երբ կարելի ըլլայ, անմիջապէս Հարաւային Ափրիկէ պիտի դառնան։ Ատոնց կիները ու տղաքը ամէնէն առաջ ճամբայ պիտի ելլեն։ Նոյն իսկ մէկ քանին ատանթինդ օրէն չդնանալ պիտի նստին։

—Հոս չի հասատուիր այն լուրը թէ Հոլանտայի նախարարապետ տոքթ. Բոյրէր հրաւիրուած ըլլայ ներկայ գտնուիլ՝ Լաուտա Է.ի թագադրութեան հանդէսներուն։

Լոնտոն.—Պիրմինկեամ Բոսք կ'ըսէ թէ բրիտանական կառավարութիւնը թէ՛ Պ. Բրիւկէրի եւ թէ Հոլանտա դտնուող բոլոր պոէր պետերուն առաջարկեր է ազատ անցագիր տալ՝ հարաւային Ափրիկէ վերադառնալու համար։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ բրիտանական կառավարութիւնը Պ. Բրիւկէրէն պիտի չպահանջէ ճանչնալ Անդլիոյ վերապետութիւնը Թրանսվալի վրայ, նկատողութեան առնելով անոր տարիքը ու ֆիզիքական վիճակը։

—Անդլիոյ պատերազմական նախարար Պ. Պրոդրիք հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Լորտ Քիչնէրի.

«Ն. Վերապետութեան կառավարութիւնը իր ամենանկեղծ շնորհաւորութիւնները կ'ուղղէ ձեզի այն կորովամտութեան, ճարտարութեան եւ համբերատարութեան համար զոր ցոյց տուիք այս երկարատեւ պատերազմին ատեն։ Կառավարութիւնը կ'ուզէ որ զեկուցանէք ձեր հրամանին տակ դտնուող զինուորներուն թէ մեծապէս կը յարգէ՝ ամէն պարագայի մէջ անոնց ցոյց տուած քաջութիւնը եւ տոկունութիւնը. կառավարութիւնը նաեւ կ'ուզէ շնորհաւորել զանոնք իրենց աբրութեանը, աքսանէի կարգապահութեանը եւ մարդասիրութեանը համար զոր ցոյց տուին դժուարին շրջանին ամբողջ տեւողութեանը միջոցին։»

Լորտ Քիչնէր տուին պատասխանեց.

«Հարաւային Ափրիկէի զինուորներուն անունով անկեղծ շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ՝ Ն. Վերապետութեան կառավարութեանը կոչմէ ինծի ուղղուած շնորհաւորական պատգամագրին համար, պատմագիր մը զոր պիտի հաղորդեմ զինուորներուն, որոնք, վստահ եմ թէ, մեծ գոհունակութեամբ պիտի ընդունին զայն։»

Բրէքորիա.—Լորտ Քիչնէրի զինուորական քարտուղար դեր-զնդապետ Համիլթըն եւ թիկնապահ հարիւրապետ Մէրքէր, երէկ, Բէրթաուէն ճամբայ ելան դէպի Անգլիա։ Ատոնք կը տանին Լորտ Քիչնէրի ու Եարպա գտնուող՝ որոնք կը պարունակեն հաշտութեան պայմանները։ Ամիսի հին սովորութիւն մըն է որ հեռագիրը հնարուելէն ի վեր չի գործադրուիր։ Այդ թուականէն առաջ սովորութիւն էր որ նշանաւոր սպայ մը կը տանէր կարեւոր յաղթութիւն մը ծանուցանող պաշտօնագիրը։

Լոնտոն.—Անդլիոյ կառավարութիւնը, կ'ըսէ Տէյլի Մէյլ, խիստ ադդու միջոցներ ձեռք կ'առնէ, որպէս զի հարաւային Ափրիկէէն նոր գաղթավայրերուն մէջ կարելի եղածին չափ շուտով ներմուծէ քաղաքային վարչութիւնը։ Անդլիոյ կառավարութեան ձեռք առնելիք առաջին միջոցը պիտի ըլլայ վերաքննել մաքսային դրութիւնը հարաւային Ափրիկէի համար։ Առայժմ կիրառման մէջ է Թրանսվալի մէջ Պոէրներուն գործադրած մաքսային սակագոյնը։

—Լորտ Միլներ, ըսելով որ շատ դոհ մնացած է այն պարագային թէ հաշտութեան պայմանները նպաստաւոր ընդունելութիւն մը գտած են Նաթալի մէջ, յարեր է.—«Հիմա ամէնքս ալ պէտք է աշխատինք՝ ապահովելու ժողովրդեան բոլոր դասակարդերուն աջակցութիւնը՝ հարաւ-ափրիկեան մեծ ազդ մը կազմելու համար։»

Պ. ՊԱԼՖՈՒՐԻ ՇՈՒՐ

Պահպանողականներու Ընկերակցութեան մէջ.—Լորտ Ռոզպերիի կարծիքը.— Պոեր պեսերը.— Հարաւային Ափրիկէի ապագայ կառավարութիւնը։

Լոնտոն, 7 յունիս.—Դանձային նախարար Պ. Պալֆուր, այսօր, ճառ մը խօսեցաւ պահպանողական Ընկերակցութեան մէկ դումարման պատուն Լոնտոնի մէջ։ Պ. Պալֆուր յարեց թէ մեծ սխալ մը պիտի ըլլար, ինչպէս առաջարկեց Լորտ Ռոզպերի, հաշտութեան համար բանակցիլ Բրիւկէրի ու Եւրոպա գտնուող անոր խորհրդականներուն հետ։ Պ. Պալֆուր ըսաւ թէ մինչ պիտի յարգէ պատերազմի դաշտին վրայ գտնուող պոէր զօրավարները, բայց միեւնոյնը չի կրնար ըսել ատոնց մասին որոնք թողուցին իրենց երկիրը, եւ որոնց հետ անկարելի է բանակցիլ։ Նոր գաղթավայրերուն կառավարութեանը համար ալ դանձային նախարարը յայտարարեց թէ յեմարութիւն մը պիտի ըլլար անմիջապէս խորհրդարանական կառավարութիւն մը հաստատել, ինչպէս առաջարկեց Սըր Հէնրի Բէմբրէյ Պէնըրմէն։ Պ. Պալֆուր խօսքը աւարտելով ըսաւ.—«Տարի մը առաջ հիմակուան պայմաններով կարելի պիտի չըլլար հաշտութիւն կնքել։ Կը հաւատամ թէ այդ հաշտութիւնը կը պարունակէ ապահովութեան ու յարակայութեան համար պահանջուած բոլոր տարրերը։ Առջի շաբաթ օրուան դէպքերը հարաւային Ափրիկէի մէջ նոր թեւաշարժ մը բացին, ուր հոլանտական ու անդլիական երկու ցեղերը, որոնք արիւնով ու զգայուն իրարու ամբոխուեն, պէտք է համամտութեամբ ընթանան։»

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հողագործականներ.—Ֆոն Պիւլով կոմսը եւ պահպանողականները.— Ցարարերութիւններ ձգտեալ։

Պերլին, 6 յունիս.—(Հեռագիր Թայմզի).—Այն բանակցութիւնները որոնց ձեռնարկեց ֆոն Պիւլով կոմսը հողագործականներուն հետ, հնարաւորին բարձրացնելու ճարտար դիւանագէտի անոր ըրած փորձերը ամէն կողմէ ակարութեան նշան մը կը համարուին, եւ արդէն այդ փորձերուն անմիջական հետեւանքները եղան հողագործական երեսփոխաններու խոտանարար ընթացքին վերակիլը Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Նախարարապետը միանգամայն չյաջողեցաւ, երբ իր ընթացքը փոխեց եւ ուզեց կրօնամտութիւն ցոյց տալ։ Պէրլինի մամուլը նուազ նպաստաւոր կերպով խօսեցաւ՝ Բրատոռ Երեսփ. Ժողովին մէջ, անցեալ երկուշաբթի, պատահած դէպքին վրայ, երբ ֆոն Պիւլով կոմսը չուզեց նկատողութեան առնել Լիմպուրկ-Յաթրամի կոմսին մէկ առաջարկութիւնը թէ՝ Բրատոռ կառավարութիւնը մաքսային սակագոյնին մէջ ուզի բարձր մաքսեր դնէ հողագործական ներմուծումներուն համար։ Նոյն իսկ այն լրագրները որոնք կ'ուրախանան հողագործականներու կրած ձախողումներուն համար, կ'ըսեն թէ ֆոն Պիւլով կոմսը, իր ճառը աւարտելէն ետքը, պէտք չէր որ յանկարծական կերպով դուրս ելլէր ժողովատեղիէն։ Հողագործականներուն կարութիւնը, երկուշաբթի օրը, յայտնի եղաւ իրենց ներկայացուցչին ճառին մէջ։ Պատոն ֆոն Վանկենհայմ, նախագահ հողագործական դաշնակցութեան, նոյն իսկ յայտարարեց թէ անվստահութեան հակումներ ունենալ սկսած են։ Քանի մը երեսփոխաններ ալ յայտարարեցին թէ գերման երկրագործութեան կործանման պատասխանատուն նախարարներն են։ Հողագործական լրագիրները, որոնք չատ գայրացած են, հրատարակեցին այդ մեղադրանքները։ Խորհրդարանին քաղաքական ըղձք կուսակցութիւնները այնքան գոհ չեն ֆոն Պիւլով կոմսին ընթացքէն։

ՌՈՒՍԻՍ. ԵՒ ՊԱՐԿԱՍՏԱՆ

Շոգենաւային երթեւեկութիւն.— Հաղորդակցութիւնները Օսեսայի հետ։

Լոնտոն, 7 յունիս.—Թայմզ այսօրուան թիւին մէջ Օսեսայի իր թղթակցին սա նամակը կը հրատարակէ.—«Շոգենաւային սուս Ընկերութիւնը, Բորնիլով չդնանաւէն զատ, մտադիր է մօտերս Թրուվոր չդնանաւն ալ Օսեսայէն զրկել պարսկական հարաւային նաւահանգիստները։ Ընկերութեան պաշտօնեաները կ'ըսեն թէ Բորնիլովի նպատակը կատարած երեւեւեկութիւնները զոհացուցիչ արդիւնքներ տուած են։ Կ'ակնկալեն որ իրենց չդնանաւերը քեռ գանեն Պուշիրէն, Պէնտէր-Ապպասէն եւ ուրիշ նաւահանգիստներէ վերադառնալու ատեն։ Ընկերութիւնը կ'ուզէ ուղեւորներ ալ ունենալ. ատոր համար դործակալութիւններ պիտի հաստատէ Պուշիրի Ճամբուն վրայ գտնուած բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ։ Ընկերութիւնը կը յուսայ, յառաջիկայ տարիէն առաջ, մնծապէս աւելցնել չդնանաւային երթեւեկութիւնները. կարելի է որ մեկնումները վեց չաբաթը մէկ անդամ կատարուին։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ.—Պ. Պուրժուայի նամակին ընթերցումը.— Հաւանութեան նշանները։

Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, առանձնապէս կարդաց հետաքրքիր նամակ, որ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովի առանձնապահ Պ. Պուրժուայի կողմէ ղրկուած էր.— «Պատիւ ունիմ ձեզի հաղորդելու թէ նորընտիր Երեսփ. Ժողովի առաջին նիստին մէջ կարդացի ձեր մայիս 12 թուականի պերճախօս հեռագիրը, որով մեզի կ'իմացնէիք թէ Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովը մասնակցած է Ֆրանսայի զգացած ցաւին, Մարթինիքի աղէտը լսելով։ Ժողովը, իր միաձայն ծափահարութիւններով հաստատած է այն երախտագիտական զգացումները, զոր իմ յարգելի նախորդս յայտնած էր ձեզի իր մայիս 13 թուականի նամակով։ Հաճեցէք ընդունիլ, պարոն նախագահ, իմ բարձր հմայանքս։» Այս նամակին ընթերցումը ընդունելութիւն դտաւ հաւանութեան լուռն նշաններով։ Աւանդապետը, Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովին անունով, Պ. Պուրժուայի շնորհակալութիւն յայտնեց, իր ցոյց տուած սրտագին համակրութեան համար։

ՆԱՒԱՅԻՆ ՆՈՐ ՍԼՆՏԻՐԻՍ ՄԸ

Անգլերեանատեան շոգենաւային սենիֆա մը.— Սենիֆային ծրագիրը.— Նպաստի խնդիրը.—Բանասայի առեւտրական սենեակներուն կարծիքը։

Ուէսթմինսթր Կազէթ լաւատեղեակ թղթակցի մը հաղորդած տեղեկութեանց վրայ հիմնուելով՝ կը ծանուցանէ թէ անդլերանատեան ծովային հանձնաժողովութիւն մը կը ծրագրուի, Մորկանի ծովային սէնտիքային դէմ պայքարելու համար։ Արաղընթաց շոգենաւերու երթեւեկ մը պիտի հաստատուի, որ Բանասա-Խուլական երկաթուղիի դծին պիտի կապուի։ Այդ շոգենաւերը անդին մեծութիւն պիտի ունենան, 25 հանգոյց արագութեամբ պիտի ընթանան եւ սպառազինուած յաձանորակներու պէս պիտի յարդարուին։ Առկէ զատ, 16 հանգոյց արագութեամբ եւ 6000–7000 թոնս տարողութեամբ վաճառաբարձ շոգենաւեր ալ պիտի դործածուին։ Մեկնումի նաւահանգիստը յայտնի չէ դեռ, բայց անտարակոյս Միլֆորտ-Հավէնը պիտի ըլլայ, կալլէսի երկրին մէջ։ Վանքուվրէն արագընթաց շոգենաւեր պիտի մեկնին դէպի Զին, Ճաբոն, Աւստրալիա եւ մօտակայ գաղթավայրերը։ Քանասական կառավարութիւնը 200,000 անդլիական ոսկի նպաստ մը պիտի տայ, թղթատարական երթեւեկութեան համար։ Աւստրալիոյ գաղթավայրերու կողմէ որոշուիք նպաստ պիտի որոշուի Լոնտոնի մէջ։ Անդլիա պիտի մասնակցի այդ նպաստի վճարման։ Շեմերն պիտի երաշխաւորուին։ Նաւերուն չինութիւնը, մեծ մասամբ, պիտի յանձնուի Թինի եւ Ուիրի նաւագործարաններուն։ Ծրագիրը շատ յաջաղցած է, կ'ըսուի։ Վերջնական որոշումը արուելէ քանի մը շաբաթ յետոյ, կարելի պիտի ըլլայ դործադրել ծրագիրը։ Ուէսթմինսթր Կազէթի հասած ուրիշ հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ անդլիական կառավարութիւնը որոշած է իր աջակցութիւնը նուիրելու Բիւնարտ Ընկերութեան, զոր իր կողմը չանիլ կ'ուզէ Ոլկիանոսի սէնտիքան։

— Անդլիական լրագրին տուած այս լուրը կը հաստատուի։ Արդարեւ, Թորնիթոյնի (Քանասա) կը հեռագրուի թէ հանրօգուտ շինութեանց նախարար Պ. Թարթ հաղկերոյթի մը մէջ ծանուցեր է անդլերանատական շոգենաւային սէնտիքայի մը հաստատումը։ Առեւտրական շոգենաւերու քանասական դծի մը պէտքը յայտներ է նախարարը։ Թղթատարական վերատեսուչն ալ ծանուցեր է թղթատար շոգենաւերու երթեւեկութիւն մը Քանասայի եւ Աւստրալիոյ միջեւ։ Ի հարկին, Քանասա պիտի հոգայ բոլոր ծախքերը։ Այդ խնդիրը քննուեր է Թորնիթոյնի առեւտրական սենեակներուն կողմէ։ Ոմանք իրենց հաւանութիւնը չեն տուեր Անգլիոյ կողմէ եղած այս առաջարկին։ Դալով Քանասայի մէջ ընակող Ֆրանսացիներուն, մերժեր են որ եւ է նպաստ տալ։

ԻՏԱԼԻԱ.

Հանրօգուտ շինութիւններ. — Աբուլիայի ջրուղին. — Բրինդիզի–Թրանիէթի միջադեպը։

Հռոմ, 6 յունիս.— Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովը, այսօր, ընդունեց օրինագիծ մը, որով մեծ ջրուղի մը պիտի շինուի Աբէնինէն սկսելով եւ ամբողջ Աբուլիայի նահանգէն պիտի անցնի։ Այդ շինութեան ծախքը 200 միլիոն ֆր. կը հաշուուի, որուն 125 միլիոնը տերութիւնը եւ նոյնա դաշնային իշխանութիւններ պիտի հատուցանեն, իսկ մնացածը շինութեան յանձնառուն, որ անոր փոխարէն 99 տարուան մենաշնորհ պիտի ստանայ։

— Արտաքին գործոց նախարար Պ. Բրիւնէթի դիտողութիւններ ըրաւ՝ Հապէշստանի իտալական դաղթավայրին էրիթրէի վերակազմութեան յանձնաժողովին հակառակասէր ընթացքին համար։ Ատոր վրայ նոյն յանձնաժողովին անդամներէն երկուքը՝ Պառոն Ֆրանքէթի եւ Պառոն Պորարէլլի իրենց վկաները ղրկեցին Պ. Բրինէթիի որ ոչ միայն իր ըսած խօսքերը կու չառաւ, այլ յայտարարեց թէ պատրաստ է, եթէ հարկ ըլլայ, տասը անդամ մենամարտել։ Մենամարտ մը որուն հետեւանքը կրնայ ըլլալ Պ. Բրինէթիի նախարարութենէն հրաժարիլը, հաւանական կը նկատուի։ (Հեռագիրը ինչպէս ծանոյց, մենամարտը տեղի ունենալով Պառոն Ֆրանքէթի ականջէն վիրաւորուելուս.—Ծ. Խ.)

ՇԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Ֆորմոզայի մէջ.— Ճաբոնցիները.—Աւազակութիւնը զսպուած։

Թոքիո, 6 յունիս.— Ֆորմոզայի մէջ, անցեալները, զինուորական կարեւոր զարձողութիւններ կատարուեցան։ Ամբողջ կիսարաձին մը հանուեցաւ աւազակներուն դէմ, որոնց մեծ մասը եւ պետերը սպանուեցան։ Ճարտնցիները յետոյ պէտք եղած պատրաստութիւնը տեսան մայիս 25ին հաւատարմութեան երդում ընելու կեդրոնին մօտ տեղ մը։ Աւազակները, 197 հոգի, որոնք գաղտնի զինուած էին տորճանակներով, ուզեցին յարձակում մը կատարել, բայց չյաջողեցան։ Անոնցմէ 189 սպանուեցան եւ ուրիշ միայն կրցան փախչիլ։ Կը կարծուի թէ ճարտնցիները յաջողած են անդորրութիւնը վերահաստատել Ֆորմոզայի մէջ։

ՄԱՐԹԻՆԻՐԻ ԱԳԼԵՏ

Նոր բորբոքում Բեյի լեռան.— Ընդհանրական բորբոքումներ.— Սեն-Բիեռի ածուխեան կացութիւնը.— Սեն-Բիեռի վրայ հեռաֆրեռաշարժ նաւակ մը։

Նիր-Նորֆ, 6 յունիս.—Ֆոռ-ֆը-Ֆրանսէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Բեյլէ լեռը նոր բորբոքում մը ունեցեր է այսօր։ Լեռը չընդատաւուր է թանձր ամպով մը, նման մայիս 20ին, թէեւ նուազ թանձր։ Որ եւ է քար չէ ժայթքեր խառնարանէն։ Ամպը Ֆոռ-ֆը-Ֆրանսի վրայ գացեր է, առանց խուճապ պատճառելու կղզիին մէջ։ Մարթինիքէն հասնող շոգենաւեր ծուլը յուզուած գտեր են Մարթինիքի եւ Սանթա-Լուչիայի միջեւ, ինչ որ կը նշանակէ թէ ընդծուլեայ բորբոքումներ ալ կը պատահին։

—Ֆոռ-ֆը-Ֆրանսի լրագիր մը սապէս կը նկարագրէ Սէն-Բիեռի հիմնական վիճակը.—Քաղաքը հիմնայատակ կործանած է. ամէն ինչ հարթ հաւասար է. կանգուն մնացած պատերն ալ փլան կամ փլուցան մայիս 20ի ժայթքումէն։ Մայր եկեղեցիի երկու աշտարակները, որոնք մինչեւ հիմա կը դիմանային, անոնք ալ կործանեցան։

—Գաղթային հետեւակազօրքի սպայ մը հետեւեալ նամակը ուղղած է իր քրոջ.—Զեմ համարձակիր մանրամասնութիւններ հաղորդել քեզ։ Ինչ որ կրնաս երեւակայել իբր առելի, դարձեալ իրականութեան չի հաւասարիր։ Անկարող պիտի ըլլամ բաւականով բացատրելու։ Ես աչքերովս տեսայ եւ անոնք ընդվզեցան արտաբերքէն։ Ցիսուն հոգի, հարիւրապետի մը հրամանին տակ, Սէն-Բիեռ գացինք տեղւոյն պանդային արժէքաւոր իրերը ազատելու համար։ Ժամը մէկին ցամաք ելանք. նկարագրի տեր մարդ պէտք է, քաղքին մէջ չորելու համար։ Մէկ փողոց միայն տեսայ, որ դէպ ի պանդային փողոցը կը տանէր։ Առաջի կերպով յօդուած, ածխացած դիակներ փռուած էին իրարու վրայ։ Գայտէ մասերը բոլորովին փճացած էին։ Պանդային արկղամասերը չէին պահուած նկուղներու մէջ, որով խորտակուած եւ իրենց պարունակութեան մէկ մասը հալած էր։ Այսպէս 50 հոգի հերոսական ընթացք մը ունենան, ուրբերնին հրակէզ մոխիրի եւ 40–50 աստիճան ջերմութեան մէջ, չորս կողմէն շրջապատուած փրկիկած պատերով եւ իրենց աչքին առջեւ ունենալով անաւելի տեսարան մը։ Ոչ մէկ բան արգելք եղաւ մեր մարդոց, իրենց պարտականութիւնը կատարելու։ Նկուղները չափազանց տաքցած էին։ Զորս ժամ հոն մնացի, վանտալով դուրս հլլէլէ, որպէս զի արեան համախտանիշ տեղի չունենայ։ Եօթը–ութը միլիոնի արժէքով թանգի եւ դրամ անցաւ ձեռքս, որոնք ծովեղերք փոխադրուեցան։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Էրզրումի նահանգին Գուրբչայ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Դերջանի գայմագամ Սալի Դալիպ պէյ, որուն յաջորդեց Նամրէվանի գայմագամ Համտի պէյ. ասոր ալ յաջորդեց Մելիքիէ վարժարանին շրջանաւարտ եւ Տրապիզոնի կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեայ Մուսթաֆա Ասրմ էֆ.։

—Էրզրումի գաւառին Տէֆթէրխանէի պաշտօնեայ կարդուեցաւ Պոլսոյի Թաքուղի քարտուղար Հասան էֆ.։

— Ատանայի նահանգին կեդրոնական նախպ անուանուեցաւ Խարբերդի նահանգին կեդրոնական նախորդ նախպ Ահմէտ Հիլմի էֆ., որուն յաջորդեց Ատանայի նահանգին կեդրոնական նախպ Լուտֆ Թէվֆիկ էֆ.։

—Երզրոր կայզի Մէճիտիէ պատուոյ նշան արուեցաւ Սէլանիկ–Կ. Պոլսոյ երկաթուղիներու միացման գիծերու վարչութեան դիտանպետ Պ. Բրալի եւ երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ վարչական Խորհուրդին քարտուղար Պ. Կէրիյեանի։

ԵՈՐԿԷՑ ՄԻԽԱՒԼՈՎԼՔ մեծ դուքսը ու մեծ դքսուհին, երէկ ժամ 8ին, ռուսական Զիհաչէվ շոգենաւով Կ. Պոլիս ժամանեցին։ Ռուսիոյ դեսպանը ու առաջին թարգմանը պատկանաւոր հիւրընկալութիւն տուին նոր ակոսիկոսը շոգենաւ գացին եւ բարի գալուստ մաղթեցին։ Մեծ դուքսը, դքսուհին, դեսպանը ու առաջին թարգմանը Թոփխանէի ցամաքը ելան, ուրկէ Պոլսոյ կողմը անցնելով Սպասոֆիա մզկիթը այցելցին եւ իրիկուան ժամ 10ին Ռուսիոյ դեսպանատունը դացին։

— Կայս. անձնական սպայակոյտին հրամանատար Շաքիր փաշա, երէ

անունով, ներկայ պիտի դտնուի Օսմանի մէջ Պէլճիքայի թագաւորին հովանաւորութեամբ դումարուելիք առեւտրական ու արհեստագործական համաժողովին։

ԶՈՒՐԵՐԸ.— Քաղաքային բժշկական ժողովը նկատելով որ իբրեւ Թաշ Տէլէնի ջուր սրուակներու մէջ ծախուածները հորի կամ ջրհեղեղի ջուրեր են, որոնց որ Թաշ Տէլէնի ջուրը միայն տակառի մէջ ծախուի, բոլոր սրուակները հաւաքուելով թափուին եւ վաճառողներն ալ պատժուին։ Իգսամ դիտել կու տայ թէ տակառներուն վրայ դրոշմթուղթ փակցնելու առթիւ եթէ դեղձու

ԳԱՐԱՃԻԿԷՐ ՍԱՆՃԼԱՐԸ

ԼԵԱՐԴԻ ԽԻԹԵՐ

Անոնք որ դժբախտութիւն ունեցած են լեարդի խիթերուն (գարաճիկէր սանճլարը) ենթարկուելու, գիտեն որ և ոչ մէկ յաւ, ո՛չ մէկ խստուք այս խիթերուն չափ սաստկութեամբ կը նեղէ մարդը։ Հիւանդը՝ յաւերուն սաստկութենէն ո՛չ կրնայ նստիլ, ո՛չ ալ՝ անկողնին մէջ հանգիստ ընել։ Շարունակ վերմակը կը ճանկռտէ։ տաք, պաղ քրտինք կը թափէ ու կը հեծէ։

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք որ այս սոսկալի հիւանդութիւնը հիմա կը բժշկուի օրական երեքէն վեց դեղահատ առնելով։ Փրանսայի առաջնակարգ բժիշկներէն Տօքթ. Տիւկայի պատրաստած դեղահատները, այսինքն pilules hepatiques du docteur Dugas արդարեւ ոմանէն ազդեցիկ դարմանն են այս լեարդի հիւանդութեան զոր կը բուժին հիմնապէս և ապահովապէս, կարճ ժամանակի մէջ։ Յաւերուն սաստկացած ատեն օրական վեց, իսկ թեթեւցած ատեն օրական երեք չորս դեղահատ՝բաւական են հիմնապէս բուժելու լեարդի ամէն տեսակ հիւանդութիւն ու խիթ, մաղձտութիւն (սաֆրա) և դեղնութիւն (սարըլըգ) և մաղձի ու լեարդի ուրիշ հիւանդութիւնները, ասիկա ապացուցուած է հպարտաւոր փորձերով։

Կը ծախուի Կ. Պոլիս Պաղչէ դարբաս Քիւչիւքլեան դեղարանը։ Սուլթան Համամ Մէզիքի Լիւսս և Պօնտեցիանոս դեղի մթերանոցները և ուրիշ ամէն տեղ։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ,

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ գոյքը՝ ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը, և որոնց կը պատկանի բոլորը չահեր։ 1901ին ապահովագրելոց վճարուած չահաբաժիններու գումարը՝ ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ տիեզերական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի ծանրակշիռ է և շահաւոր պայմանագրութիւն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անփոխելի է, ըստ պրաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառի, անձնասպանութեան և մի՛չեւ իսկ պատերազմի ատեն։ Տիեզերական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ 3 տարի ապահովագրին վճարելէ յետոյ, առանց յետագայ ապահովագրին հաշուի առնելու. այս փոխատուութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին չարունակելու առանձնաշնորհումը, յետամնաց ապահովագրիները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ իրաւունց կորուստ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագիները։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայման ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամէնէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԳՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քնինչ Պատուիրակ
Ա. ԶՈՒՀԱՃԵԱՆ

Պոլիս, Հուիթալ խան.

Վայվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

ԱՆՔՈՔ

Հիմնեալ 1858ին

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒԱԾ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԱԾԵԱԼԸ

Երաշխաւորութեան գումար ֆր. 168,000,000 | Վճարեալ գումարներ ֆր. 277,000,000

Թուրքիոյ եւ Յունաստանի համար ընդհանուր գործակալ
ՍԻԿՖՐԻՏ ԱՏԼԷՐ

Սթամպոլ Ապուս Էֆենտի խան

EMULSION SCOTT

ՍԿՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին նշանը

ալեւարհի մէջ լաւագոյն դեղն է

ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է ֆոսֆորսիթիթ որ չը է որ սուտ» ի հետ խառնուած։ Տղայք համեղութիւն կ'ուզեն ճաշակել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ արդիւնաւոր չէ բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏՈՒԹԻՒՆ, ԽՈՑԱՔ (արբաւա), ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻԼՐՈՒՄԸ, ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱՓԵՏՈՒԹԻՒՆԸ, ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ, ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ, ՀԱԲՐՈՒԹԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործարանի՝ Գոլիս ՀԱՄԱՄԷՐ ԵՒ ՀԱԼԻՐ 531

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

ԱՆՍԱՀՄԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արքայական հրամանագրով արտօնուած 1853 թուականէն 26ին կատարուածքեան հանրագրութեան ատակ

Պէրլինի Վիքթորիան Գերմանիոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է

Ապառնովագր. դրամ ֆր. 967,321,496
Հանեսի դրամ ֆր. 270,096,743

ՊԷՐԼԻՆ ՎԻՔԹՈՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, արկած, ցկեանս թոշակ, եւն.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ֆոսֆորկրգոկան ապահովագրոնիի կանոնի վրայ. առանց թիւրկական հինանիան

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը կամ տղոց ու որբերու հաշուր օժիտ մը, տարեկան փոքր վճարումներով։—(մեր. նոյն պայմանները կանոնաւոր ապահովագրութեան համար)։

Ապահովագրութիւն օգեցեալ, երկաթուղիի, թիւնելի եւն. արկածներու դէմ, ամբողջ կեանքին համար, շարաթական փոքր վճարումով մը, ակնալ Մէկ ՏՐԱՆԵՐԷ. և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (52 շաբաթ, այսինքն 52 ֆրանք), այս դէպքով ամբողջ կեանքին համար ապահովագրուած կ'ընայ 10,000 ֆր.՝ ճանուան պարագային, 15,000 ֆր.՝ արկածէն առաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

Ներկայացեան Դրամատունը.—ՍՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԷՍ Ընդհ. Գործակալ,—ԷՄԻԼ ՀՕՅԼ

Ղալաթիա, Օսմ. Պանքայէ դէմը Ֆնայէթ Խան, Թիւ 7, 8, 9։

ՏՕՔԹ, ՆԻՔՕԼԱ ԿԱԼԻՆՕՍ

ԵՆՆՕԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԻՏ

Հիւանդները կ'ընդունի ու կը դարմանէ իր մասնաւոր դարմանատան մէջ. Ղալաթիա, Քրամվայնի վրայ, Սանդըգլար ճատտէսի, Գարագո չ օթէլին դիմաց, լոմզաճիին խանութին վրայ, Թիւ 97, ուր կը գտնուի ամէն օր առտուան ժամ 3էն մինչեւ իրիկուան 11։ Զերամիզուութիւնը (ալէլ սոզուգլուղը) Թէ՝ նոր սկսած եւ թէ հինաւուրց մնացած եւ անկէ ծագում առած հիւանդութիւնները՝ ինչպէս դժուարամիզութիւն, յաճախամիզութիւն, ամորձիքներու ուռեցքը, միզանցքի նեղալը, եւայլն, եւայլն կը դարմանէ բոլորովին նոր մեթոդով. առանց ցաւ զգացնելու եւ քիչ ժամանակի մէջ։ Անոնք որ կը թերահաւատին, առողջանալէ առաջ ալ կրնան վճարել այցագինը։

Տօքթ. Կալինօս կատարեալ յաջողութեամբ կը բուժէ նաեւ մորթի հիւանդութիւնները։ Անոնք որ այս կարգի հիւանդութիւններու ենթակայ են եւ յուսահատած, թո՛ղ դիմեն յիշեալ բժիշկին, ապահովապէս գոհ պիտի մնան։ 7—20

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի, Ֆրոսոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օգեցեալ։

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բամսէգ	3000	Թիպա	2500
Անպիա	3000	Նէրթիս	2400
Թէյպը	3000	Օսայրիս	2250
Քեանորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մինոս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբրնի	1500
Մարիոթիս	2500	Կիւէտ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռէթիոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
194 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվերբուլ։

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞Ո Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

Շանիի զարեջրատան վրայի յարկը, ճիcs Զրպուրնեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամեն կը լեցնեն, ցաւով դիմելու բուժուածը վերադառնալու պայմանաւ։

Նոր հնարներ ատամնակաւ, նուրբ, հաստակառոյց և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականին, դեմքի ձեւաւորութիւն pus տարիքի. ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմբեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամահանութիւն։

Ց. Գ. Ժամանները կիրակի օրերն ալ (միայն կեսօր) (միայն կեսգիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ծանօթ.—Գոլոյ կողմը մասնաճիւղ ՁՈՒՆԻՆԻՔ !!։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ

Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատեով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուականը (20 սէֆէր 1310)

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ Գ. Ալպէր Սիմբոն Յակոբեան խան, Վոյվոտա փողոց Թիւ 67

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՂԷՆի խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Գոլոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի Հավուզը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Գոլոյ կողմը Գ. Ի. Զատօխ Մարրուճճըլար, Զարրըը խան, Թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 149

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՑԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները դուռ ընդ դուռ պտղտատեալ տուրուներեամբ այն քան դիւրակատուած են որ աշխարհի ամէն կողմէ ստացուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշիկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատեալ վկայական և չքաղաքացի տուած է բոլոր ընտանիքներու մէջ։ Մանրամասնները գաւառաց մէջ։ Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝ ԹԷՐԼԻ Ճնաակ ճամբայ, Ղալաթիա Սէրայի գլխաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ Սինկէր խան. Թիւնելի խան. Քրամվայի կայարանին դիմաց.

ՍԷՄԱԳՈՒՂ Սուլթան Համամ Քիւ. 2. Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սիքսէնկն գլխաց Թիւ 13։

ՍԿԻՒՏԱՐ 2 տարի Պոլիս։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՐ

Ընդհանուր Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեասի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Գօմ	1497	Կօզ	1011	Մալմ	724	Բօզարիս	186
Ալէքթ.	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնս	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անճէլս	1541	Գորսս	895	Հիրս	775	Մարդէլլս	3709	Ցիրիս	1735
Արիսզզս	2377	Տիտս	4311	Հիտալկս	1581	Միրատս	3557	Սիլվիս	1193
Պասանս	1822	Տամինս	937	Հինաու	3720	Միլս	1057	Սբէրս	1200
Պօրտինս	1264	Տուրս	2383	Հօրադիս	3600	Մոնդէպէլլս	1735	Թասսս	1328
Պրալս	1076	Տրարս	1713	Հումպէրս	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսն	1546
Պրինս	841	Տինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Պրֆֆալս	4431	Էպրս	2464	Իտանս	5540	Օհիս	4100	Թօրլէտս	1470
Դէյրս	1671	Էլտորատս	1520	Ճիւնս	1080	Օնթարիս	4036	Թորբիտս	487
Գալիբաս	1337	Էրազս	1841	Քէլսս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2429
Գամէս	1244	Ֆիտս	954	Քօլբինս	2307	Բաւէրմս	1637	Վասրս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօլմս	1700	Բօլս	510	Վօլս	1289
Զիբակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալթս	2229	Վօլթուրնս	2396
Սիսէրս	1831	Ֆրանչիսբս	4582	Լէքանդս	2272	Բինալտս	1663	Եէտս	1850
Գիլս	2697	Կալիէս	3060	Լիվօրնս	1643	Բօլլս	1613	Զէրս	1200
Գօլօրատս	4235	Կիդանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօմէս	1789		

Միքատս շոգենաւը, նաւապետ Ուօրտ, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հաս հասած է։

Դիմել առ գործակալ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ՐԻԶՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միւէյթ խան, Ղալաթիա 377

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նաւարկութեանց ծրագիրը

Դ. 28/10	Օսէսա ժամ 4ին յետ միջօրէի	
Դ. 29/11	Իզմիր, Բիրէ, Ալեքսանդրիա ժամ 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Ալեքսանդրիա, Բոր-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիոս։	
Եշ. 30/12	Օսէսա ժամ 10ին միջօրէէն առաջ	
Եշ. 30/12	Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օռտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամ 1ին յետ միջօրէի։	
Ուր. 31/13	Օսէսա ժամ 1ին յետ միջօրէի։	

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մ Ա Ր Ո Ֆ Ե Ա Ն, ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Տոմսեր ուղղակի Բարքէի համար։ Առաջին կարգի 245 ֆրանք. Բ. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գրասենակալին Թօփ Հանէ Քարաքիւղ վրայ։ 516 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

ՖԼԻՏ. ԼԻՎԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի եւ Արեւելեայ միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմինեան	10500	Եմիրշիրն	3500
Բէնտրիան	10500	Արժ.ղն	3000
Լանքասդրիան	9000	Արմենիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլտմպիան	8000	Անէնիան	2500
Ճորտիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պասդոնիան	8000	Ալզաշիրն	2500
Ֆիրմինեան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինճօ	900
Վալենիան	3700	Օքսրդ	800
Ֆլամինիան	3700	ԼԼսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ալբանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը դ'կեր չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 մաքսատան հին տեղը

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ

Որ ամիսը երկու անգամ կը բանին Լիվերբուլի եւ Արեւելեայ միջեւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Իվէրնիա	18900	Միլվանիա	5398
Սարսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Լամբանիա	12950	Բալտա	2945
Սուլթանիա	8845	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիբրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Այէրրօ	2181
Սրանի	7269	Շէրպուրկ	1614

Շեհրայուրկ շոգենաւը, նաւապետ Քէրպինէն, ընդհանուր վաճառքով Լիվերբուլէն հոս հասաւ և քիչ առեն ետքն ուղղակի Լիվերբուլ պիտի երթայ։

Դիմել առ ՅՈԼ եւ Սիկէր
Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

— 35 —

ՆԱՄԱԿԱՆԻ ԱՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՍ

Ն Ա Մ Ա Կ Թ.

Ահա ասոնք են, սիրելի բարեկամ, ա՛յն փափուկ կէտերը՝ զորս կը փափաքէի շեշտել։ Պիտի ունենաք այնպիսի կին մը՝ որ արժանաւոր պիտի ըլլայ դեղեր հասկնալու եւ ինքզինքը երջանիկ պիտի համարի ձեզ սիրելով, հարկ չպիտի ըլլայ բընաւ փափաքել, ձեռներէց ըլլալ ո՛ր եւ է բանի՝ որ կրնայ խանգարել անոր երջանկութիւնն ու ձերինը.— հարկ չպիտի ըլլայ օգնացնել զինքը։

Մնացած բոլոր բաները դիտէք։ Վերահասու ըլլալով թէ նորագտակ ամուսնոյն փոխադարձ յանձնառութիւնները նուիրական են եւ թէ սեռերը հաւասար են Աստուծոյ առջեւ, լիուլի պիտի ճանչնաք յարգն այնպիսի ընկերուհիի մը՝ զոր Արարիչն ստուգիւ յօրինած է ձեր դոյութիւնը դիմելու համար, ու սէրն այն ատեն պիտի յայտնուի իր բոլոր վեհութեան եւ իր բոլոր գեղեցկութեան մէջ։ Ձեր դեռաբոցոյզ խանդավառութեան հետ պիտի խառնուի նաեւ գոգորիի բարեկամութիւն մը՝ զդացումներու նմանութեան կամ դաղափարակցութեան վրայ հիմնուած, ընութեան յօդակապերովն ամրապնդուած. յետոյ պիտի դայ վերջապէս ամուսնական հաւատարմութիւնը, փոխադարձ արժանապատուութեան այս գաղափարը՝ որ, զգայամոլութենէ վեր բարձրացնելով զձեզ, կարող ա՛ւ աւելի նուիրական քան թէ սիրելի պիտի ընէ, ու բեղմնաւոր միութիւնը պիտի դարձնէ երկիւղածութիւն մը աւելի քաղցր քան նոյն իսկ սէրը։

Ց. Դ. եթէ երբեք չկրցի զձեզ համոզել երիտասարդութեան ու ազատութեան մէջ ամուսնանալու բարիներուն եւ գերազանցութեան մասին, ստորեա իրր ծանօթութիւն առաջ կը բերեմ՝ իմ կարծիքս այժ տալու համար՝ Ֆրանսացի բարոյախօսներէն ամէնէն համակրելիին Սթալի (*) մէկ դրուագը։

«Մինթէ մենք, Ֆրանսացիներս, անկարող ենք ընել ա՛յն բանը՝ զոր կ'ընեն Անգլիացիները, այն բանը զոր կ'ընեն մինչեւ անգամ Գերմանացիները, ա՛յն բանը՝ զոր կ'ընէին անչուշտ մեր բարի նախնիք, որոնք կ'ամուսնանային եւ առանց դրամի, բայց ո՛չ առանց սրտի, երբ այն ինչ կրնային ամուսնանալ։

«Եթէ ձեր կնոջ դրամաժիտը, կեանքը ձեր ուղղին մէջ է, երբ 25 տարեկան էք, եթէ հետամուտ էք որ այդ դրամաժիտը ձեզ ներեն կազմ եւ պատրաստ ինչպէս եւ ուրիշի մը կողմէ վատնուած, եթէ ՝ՀԷՔ զդար թէ ձեր պատիւն ու ձեր երջանկութիւնը պատանին զայն կազմել փչուր փչուր, հատիկ հատիկ, սուերով, ձեր ձեռքերով, զայն վատնելո՛ւ միայն յարմար էք, — և՛ս եմ ձեզ այս խօսքն ըսողը — եւ կամ զայն պարիզ մը մէջ պահելո՛ւ միայն յարմար էք, ինչպէս պիտի կարենար պահել ամէն անառակ որդի, կարձելով թէ զդատացած է, քանի որ վերջապէս ազատ դարձած է, բայց իր չը վատնած բանի մասին ազատ։»

Ն Ա Մ Ա Կ Ժ.

ՁԵՐ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ

Երբ ամուսնանաք, սիրելիդ իմ Պօղոս, պիտի ունենաք տուն մը, ընտանեկան յարկ մը, ներքին միջավայր մը՝ ուր պիտի կենան զաւակներ ու սպասաւորներ, զորս կրթելու եւ լաւ առաջնորդելու հոգը ձեզ պիտի պատկանի։ Ձեր կնոջ հետ ձեր համաձայնութենէն կախում պիտի ունենան լաւ ուղղութիւնները, ձեր կարծիքներուն ամենափոքր անհամաձայնութիւնը, իրաւասութիւններու մասին ամենաթեթեւ վիժումը կրնան խախտել ձեր կրկնապատիկ հեղինակութիւնը։

Այն հայրը՝ որ իր թուլամտութեան կամ անընտրողութեան բերմամբ անկարող կ'ըլլայ կրթել իր զաւակները, զգօնութեան ապացոյցներ տուած կ'ըլլայ՝ եթէ խոպան հրաժարի հայրական իշխանութենէ, եթէ ձեռնթափ ըլլայ առանձնաշնորհութիւններէ, ինչպէս նաեւ պարտականութիւններէ, եւ եթէ ընտանիքի մօտ փոխանցէ վարձատրելու եւ պատժելու իրաւունքը։ Սրդարեւ մեծ դժբախտութիւն է որ հայր մը ու մայր մը ունեցող տղաք ուղղութիւն չտանան երկուքին միանդամայն հոգածութենէն ու գորովատրութենէն. բայց ո՞րչափ աւելի մեծ դժբախտութիւն չպիտի ըլլար նաեւ՝ եթէ խեղճ մօր մը կողմէ սատարած արդիւնքները օրուան մէն մի ժամուն ջնջուէին հօր մը ապիկարութիւններովն ու սիսմեռելովը, այնպիսի հօր մը՝ որ կը կարծէր թէ՝ իր զաւակները պաշտելու համար՝ պէտք գոհացում տալ անոնց բոլոր մտահոգիներուն, բոլոր քմահաճներուն։

Այսպէս չպիտի վիճակի ձեզ, ապահո՛վ եմ այս մասին։ Դուք, ձեր կնոջ հետ աջակից, պիտի նպաստէք ձեր զաւակներուն դաստիարակութեան չատ հեշտ եւ միանդամայն չատ դժուար գործին, եւ ոչինչ պիտի անտեսուի, որպէս զի անոնք՝ ձեր զուգընթաց ջանքերուն շնորհիւ՝ բարեկիրթ զաւակներ ըլլան։

Այս նպատակին հասնելու համար կատարելի էական պայմանն է չսպառել ձեր արամադրած միջոցներէն ո՛չ մէկը, որպէս զի յարգանքը չտարամերժէ աղաղատանքը։ Այս սիրելի փոքրիկ էակները պատժել, ոչինչ աւելի պարտի նշանակել՝ քան թէ զայնս վարձատրելէ ձեռնպահ ըլլալ, ու ես ամէնէն աղդու վարձատրութիւններուն կարգին մէջ կը դասեմ փոքրերու մասին գովեստի գոչելը։ Ոմանք գէշ կ'ընեն իրենց զաւակներըչափազանց գովելով. կը յոդնեցնեն, կը ձանձրացնեն զայնը, ու իրենք զիրենք կը զրկեն դաստիարակութեան թանկագին միջոցէ մը։ Երբ մայր մը ունի իր համոյներուն, յումպէս կրկնուած գորովալիր յայտերու մասին չդայլ չբաւալու համար հարկ եղած տեսակ մը քաջութիւնը, բաւ կը հարի բարեդէպ առթիւ իր զաւակը համբուրել՝ իրր քաջալերութիւն մը կամ վարձատրութիւն մը։ Նոյնպէս եւ դուք սիրելիդ եմ Պօղոս, երբ ձեր որդին սովորի ձեր անձին մէջ տեսնել խանդաղաթ, սիրապատար, գորովալի բարեկամ մը եւ միանդամայն արդարասէր, արդարաւոր, արդարակորով դատաւոր մը, ուրախութիւնով պիտի լեցնէք անոր սիրտը՝ երբ ըսէք իրեն. Գոհ եմ քեզմէ։ Որդիի մը համար ամէնէն քաղցրալուր երաժշտութիւնը, ըստ է Մենանդր (*), այն զովեստներն են զորս անոր կ'ուղղէ իր հայրը։»

Թող կամքը ըլլայ միշտ անոնց կողմը որոնց պիտի պատկանի հրամայել, այսինքն՝ ձեր կողմը, ու ամէն բան կարգի պիտի մանէ, ու դատարարութիւնն իրեն իրր խարիսխ պիտի ունենայ իր ամէնէն անհրաժեշտ երկու տարրերը. յարգանք ու հնազանդութիւն։ Կը տեսնէք թէ ինչպիսի թիրախ նետածիգ կ'ըլլամ. ամուսինն խընդրած էի բնաւ չչփացնել իր կինը չոգորբրելով զայն, այսօր կը խնդրեմ հօրմէն բնաւ չչփացնել իր մանչ կամ աղջիկ զաւակները՝ հնազանդելով անոնց։

Անոնք որ պաշտպան կը գտնեն սանձարձակ ազատութիւն մը տալ ազգոց, անոնց ներել իրենց բոլոր քմահաճոյքները, այնպիսի մարդիկ են՝ որոնք կը ցուցնեն միանդամայն թէ սա՛ր է իրենց նկարագիրը եւ թէ մեծապէս անտարբեր եւ իրենց զաւակներուն հանդէպ։ Նաեւ այնպիսի քմայնակարներ (fantaisistes) կամ բանաստեղծներ են՝ որոնք զաւակներ չունին կամ լաւ էր որ չունենային։

(*) Մենանդր աթենացի, յոյն հռչակաւոր կատակերգակ բանաստեղծ, Թէոփրաստի աշակերտ (342—290. Բ.Ա.)։

(Շարունակելի)

(*) Սթալ (Stahl), ծագմամբ է Բիւրթիւլ Հէցէլի, ֆրանսայի հրատարակիչ ու գրադէտ, Շարթր ծնած (1814—1886)։ Այդ ծագմամբն ներքեւ, նա եղած է Ժիւլ-Վէռնի հետ՝ (որուն երկասիրութիւնները հրատարակեց) ֆրանսայի երիտասարդութեան նախադասած հեղինակներէն մէկը։